

SOORTEN REDELIJKE AANPASSINGEN IN DE WERKCONTEX

In dit document kan je enkele concrete voorbeelden van lezen van redelijke aanpassingen in de werkcontext (tewerkstellingsondersteunende maatregelen – TOM)

Opgelet!

Dit is een niet-exhaustief overzicht. Dat betekent dat ook andere redelijke aanpassingen kunnen worden aangevraagd en worden goedgekeurd.

Interessant!

Wil je nog meer informatie over tewerkstellingsondersteunende maatregelen binnen de Vlaamse overheid, bekijk dan ook <https://www.vlaanderen.be/intern/welzijn-en-gezondheid/tewerkstellingsondersteunende-maatregelen> de webpagina 'Tewerkstellingsondersteunende [maatregelen](#)'.

Wil je nog meer inspiratie en voorbeelden lezen, bezoek dan zeker ook eens de tool voor redelijke aanpassingen bij sollicitaties via de webpagina 'Diversiteit [werkt](#)'. Deze tool is gericht op sollicitanten, maar kan ook dienen als inspiratie voor tewerkstellingsondersteunende maatregelen voor personeelsleden.

1 GESPECIALISEERDE ARBEIDS- EN HULPMIDDELEN

1.1 GESPECIALISEERD GEREEDSCHAP

- **Orthopedische schoenen** zijn schoenen die speciaal ontworpen zijn om de voet extra te ondersteunen. Daarnaast zullen ze ook steun bieden aan de knieën, heupen, rug, schouders en nek. In sommige gevallen worden orthopedische schoenen grotendeels terugbetaald door de mutualiteit.
- Een **draagbare beeldschermloep** maakt een tekst/tekeningen op papier beter leesbaar door ze te vergroten en meer contrast te voorzien. Een beeldschermloep bestaat uit twee delen: een camera en een beeldscherm. De camera moet worden gericht op het stuk van de tekst/tekening dat het personeelslid wil zien. Op het beeldscherm wordt het camerabeeld dan vergroot weergegeven. Het personeelslid kan ook het contrast van het camerabeeld aanpassen om de tekst/tekening nog beter leesbaar te maken
- Een **brailleleesregel** kan een tekst op de computer/laptop omzetten in brailletekens. Op deze manier kan een slechtziend of blind personeelslid een digitale tekst lezen. Afhankelijk van de letter op het scherm komen bepaalde pinnen omhoog, zodat de juiste brailleletter gevormd wordt en het personeelslid deze kan lezen. Met sommige brailleleesregel kan je ook zelf braille typen. Moet gecombineerd worden met gespecialiseerde software, bijvoorbeeld Jaws of Fusion.
- Bij een **noise cancelling koptelefoon** vangt een extra microfoon het achtergrondgeluid op. De geluiden worden ontvangen op het ANC-circuit en er wordt een antigeluid gecreëerd. Bij antigeluid hoort het personeelslid geen achtergrondgeluiden. Een noise cancelling koptelefoon kan dus een verlichting bieden voor personeelsleden die omwille van een handicap drempels ondervinden wat betreft achtergrondlawaai op kantoor of tijdens het woon-werkverkeer.
- Een **rollator** is een handig hulpmiddel bij het wandelen, die ervoor kan zorgen dat personeelsleden met een beperkte mobiliteit (en/of evenwichtsproblemen) veiliger en duurzamer hun zelfredzaamheid op het werk kunnen behouden.
- Een **toetsenbord met grote letters en kleurcontrasten** vergroot de zichtbaarheid van de letters voor personeelsleden met een visuele handicap.
- Een **extra en/of aangepast beeldscherm** dat is afgestemd op de noden van het personeelslid. Bijvoorbeeld een groter scherm voor personeelsleden met een visuele handicap

1.2 AANGEPASTE ERGONOMISCHE MATERIALEN

- Bij een **verticale muis** is de muis hoger, waardoor de pols in een meer natuurlijke houding wordt gehouden. Bovendien wordt de muis eerder met de hele arm dan enkel met de pols bediend. Het gebruik van deze muis is minder belastend voor de nek, schouders en polsen dan een standaard muis.
- Bij een **trackbal-muis** beweegt de cursor op het scherm naar de juiste plaats doordat een bal in de muis wordt bewogen (in plaats van de volledige muis te bewegen). Er zijn dus minder grote bewegingen nodig van de pols en arm nodig om deze muis te bedienen. Het gebruik van deze muis is minder belastend voor de nek, schouders en polsen dan een standaard muis.
- Een **ergonomisch toetsenbord** is zo gevormd dat er een meer natuurlijke houding wordt aangenomen bij het gebruik. Hierdoor krijgt een personeelslid minder nek-, schouder- en polsklachten door het werken met een toetsenbord. Een ergonomisch toetsenbord is vaak ook gemakkelijker te gebruiken voor personeelsleden die problemen ondervinden met fijne motoriek.
- Een **ergonomische bureaustoel** houdt rekening met de individuele behoeften van de gebruiker en is afgestemd op het lichaam van de gebruiker.

1.3 GESPECIALISEERDE SOFTWARE

- Een **vergrotingssoftware** kan specifieke beelden en stukken tekst op de computer/laptop vergroten of alles op het scherm vergroten. Met de software kan een personeelslid ook het contrast tussen tekst en achtergrond aanpassen, zodat de tekst beter leesbaar wordt. Bovendien wordt de cursor duidelijker aangegeven, zodat het personeelslid hem makkelijker terugvindt op het scherm.
 - Bijvoorbeeld, Zoomtext of SuperNova
- Een **spraaksyntheseprogramma** zet een tekst op de computer/laptop om in gesproken tekst.
 - Bijvoorbeeld, Zoomtext met spraakondersteuning of SuperNova met spraakondersteuning.
 - Bijvoorbeeld, Jaws is een programma dat 100% werkt op spraakondersteuning; het geeft geen visuele ondersteuning. De spraakmogelijkheden zijn hierdoor ook veel uitgebreider (meer stemmen, meer uitleg via spraak/ meldingen (bv. wanneer er een hoofdletter is of een spellingsfout)). Jaws is ook geschikt als ondersteuning bij een brailleleesregel.

////////////////////////////////////
////////////////////////////////////

Soorten Redelijke aanpassingen in de werkcontext

- Fusion is een combinatie van ZoomText en Jaws. Het maakt gebruik van ZoomText voor het visuele en Jaws voor alles wat met spraak en Braille te maken heeft. Bijgevolg is dit programma ook veel duurder omdat het een combinatie is van 2 programma's.
- Een **spraakherkenningsprogramma** zet gesproken taal om in een digitale tekst. Het personeelslid spreekt de gewenste tekst in via een microfoon en het programma maakt hier een getypte tekst van. Een spraakherkenningsprogramma moet wel gewend geraken aan de stem van de spreker en het soort taal dat de spreker gebruikt, dit duurt ongeveer 2 maanden.
 - Bijvoorbeeld, Dragon NaturallySpeaking
- Een **voorleessoftware** zet een tekst op de computer/laptop om in gesproken tekst. De digitale tekst wordt dus voorgelezen.
 - Bijvoorbeeld, Kurzweil 3000, WoDy of Sprintplus
- Een **woordvoorspellerprogramma** voorspelt welk woord het personeelslid aan het typen is, ondanks spellingsfouten. De woordvoorspeller toont een lijst met woorden die het personeelslid mogelijks bedoelt en hieruit kan het personeelslid het juiste woord kiezen.
 - Bijvoorbeeld, Kurzweil 3000 en Sprintplus
- Een **spraakversterkend systeem** zorgt ervoor dat spraak beter verstaanbaar wordt voor slechthorenden. De spraak wordt opgenomen door een microfoon en (versterkt) doorgegeven aan het gehoorapparaat of cochleair implantaat.
 - Veel locaties binnen de Vlaamse overheid maakt gebruik van een ringleidingsysteem. Hierbij wordt de microfoon aangesloten op een ringleidingversterker, die het signaal dan doorgeeft via een lus in de kamer. Iedereen die zich binnen de lus bevindt (en zijn/haar gehoorapparaat of cochleair implantaat instelt om het signaal te ontvangen) hoort het geluid dan versterkt.
- **Oogsturingshulpmiddelen** volgen met behulp van een camera de oogbeweging van de gebruiker, hierdoor kunnen ook personeelsleden die enkel hun ogen kunnen bewegen de computer bedienen. Met de bijhorende software kunnen de instellingen van besturing aan de noden van de gebruiker aangepast worden.

2 FYSIEKE INGREPEN NAAR/IN DE OMGEVING

- Breder maken van deuropeningen voor personeelsleden met een elektrische rolstoel.
- Leesbaarheid van een gebouw vergroten voor slechtziende en blinde personen.
- Een aangepaste lamp installeren voor slechtziende personeelsleden.
- Badgelezers installeren binnen bereik voor personeelsleden in een rolstoel.

Opgelet!

Deze aanpassingen moeten steeds worden besproken met de bouwverantwoordelijke.

3 ORGANISATORISCHE INGREPEN NAAR/IN DE OMGEVING

- **Aanpassingen aan het woon-werkverkeer**
 - Vaste parkeerplaats en/of voorbehouden parkeerplaats voor personen met een handicap, met inbegrip van chronische ziekte
 - Tussenkost vervoer met de eigen wagen
 - Upgrade van treinabonnement naar 1ste klas
 - Upgrade van Flex Abonnement of 10-rittenkaart naar 1ste klas
- **Toegewezen zitplaats** in een landschapsbureau.
 - Bijvoorbeeld, dicht bij een evacuatie route of toilet
- **Toegewezen werkplaats in een afgesloten lokaal**
 - Bijvoorbeeld, om klanten te ontvangen zonder dat het personeelslid zich moet verplaatsen.
- **Een aparte ruimte**
 - Bijvoorbeeld, om te rusten of medicatie toe te dienen.

//
//

Soorten Redelijke aanpassingen in de werkcontext

4 BEGELEIDING EN ONDERSTEUNING

- Een **werkpostanalyse** kan gebruikt worden om na te gaan of de ruimte voldoende is afgestemd op de noden van het personeelslid. Bijvoorbeeld, een meting van lichtinval voor slechtziende personeelsleden
- Een **assistentiehond** meenemen
- **Gespecialiseerde coaching**. Bijvoorbeeld: jobcoaching. Een gespecialiseerde jobcoach biedt ondersteuning aan personeelsleden met een handicap op de werkvloer. Een jobcoach kan helpen om energiegevers en -nemers in kaart te brengen, aanpassingen voor aan de werkplek voor te stellen, een brug te slaan naar de collega's, ...**Psychologische begeleiding**

5 COMMUNICATIE

- **Liplezen** is een manier om de communicatie te vergemakkelijken, ook wel spraakafzien genoemd. Door te kijken naar de mondbewegingen en de mimiek van het gezicht van degene die spreekt kan je dan zien wat er wordt gezegd. Liplezen is voor slechthorenden een ondersteuning bij het verstaan. Om het liplezen makkelijker te maken, kunnen afspraken worden gemaakt over een goede positie en belichting.
- Een **tolk Vlaamse Gebarentaal** vertaalt Nederlands naar Vlaamse Gebarentaal en omgekeerd.
- Een **afstandstolk** vertaalt Vlaamse Gebarentaal naar Nederlands en omgekeerd, maar is niet in dezelfde ruimte. Een afstandstolk kan gezien worden via een camera.
- Een **schrijftolk** schrijft op wat er gezegd wordt waarop het personeelslid verbaal moet reageren. De schrijftolk ziet het personeelslid fysiek, of via een camera.
- Een **teletolksessie** is een geschreven dialoog via het internet. De teletolk leest getypte vragen voor en typt de antwoorden die worden gegeven zodat het volledige gesprek op het computerscherm staat.

6 AANPASSINGEN AAN AFSPRAKEN OVER DE ACTIVITEIT

- Meer tijd voor een taak of taken
- (Extra) pauzes tijdens werkdag.
 - Bijvoorbeeld: elke 2 uur 10 minuten pauze
- Schriftelijk materiaal op voorhand ontvangen.
 - Bijvoorbeeld: een PowerPointpresentatie doorsturen voor dat een overleg begint.
- Aangepast ritme of schema voor de uitvoering van een activiteit
 - Bijvoorbeeld: aangepaste werktijden om niet in de drukke avond-of ochtendspits te moeten reizen.
 - Bijvoorbeeld: arbeidsduurvermindering met een premie door middel van het verlofstelsel deeltijdse prestaties wegens handicap (enkel voor statutairen).

